

Nr. 6 | juni 2012 |
34ste jaargang |
verschijnt niet in augustus |
P 408.654

Grenzen stellen

*Verenigde Protestantse
Kerk in België*
vpkb.be

Inhoud

Schriftwerk / Woord van de voorzitter

Detentie	blz. 3
Samen bouwen	blz. 3

In het vizier: Grenzen stellen

Bezint eer gij bemint	blz. 4
-----------------------	--------

Coördinaties

Jezus en de Rabbijnen (26)	blz. 8
World Clean Up Day	blz. 9
Internationale Week voor de Vrede	
Palestina-Israël	blz. 12
Israël door de bril van geloof	blz. 13
Studiefonds: Ik help een kind	blz. 16

Reeks: Tien geboden

Niet moorden	blz. 10
--------------	---------

Interview

Steven H. Fuite synodevoorzitter	blz. 14
----------------------------------	---------

Column

In gebeden opgedragen	blz. 17
-----------------------	---------

Aankondigingen

Rondetafelgesprek in Ath	blz. 18
Regio-avond Antwerpen: <i>Vrijwillige terugkeer vreemdelingen</i>	blz. 19

Protestantse Omroep	blz. 20
---------------------	---------

Uit de redactie

Een gemeenschap van gelovigen wordt gedragen door gebed, zo herinnert Dick Lammers ons aan een uitspraak van Bonhoeffer. Blijkbaar draagt het gebed de mensen eerder, dan de mensen het gebed.

Zo besloot de synodevergadering vooraf aan de verkiezing van de nieuwe voorzitter zich te laten dragen door gebed. 'Verlies dus nooit mensen uit het oog' zo kunt u lezen in het interview met de kersverse voorzitter ds. Steven Fuite. Verder hoopt hij volgend jaar zijn ervaring als gemeentepredikant in Mechelen en Brussel *in het kwadraat* ten dienste van de kerk te stellen. Namens de redactie een hartelijke felicitatie voor de nieuwe voorzitter van de synodale raad.

Het gebed verbindt mensen met elkaar en geen opvattingen, lijkt me. Opvattingen, hoe zinvol en oprecht ook, kunnen de dragende kracht van het gebed zelfs in de weg zitten. U leest in deze editie een recensie namens de werkgroep Christendom/Islam van een boek dat een overzicht geeft van de verschillende opvattingen over Israël vanuit de verscheidene geloofstradities. Goed dat het boek *Land van mensen* heet eerder dan *Land van opvattingen*. Verder vindt u in deze editie een gebed van kerkleiders in Jeruzalem geschreven voor de Internationale week voor vrede in Palestina-Israël.

Het gebed verbindt mensen met elkaar maar misbruik van elkaar drijft mensen uit elkaar. De redactie biedt een helder artikel aan van psychiater Jenny van Drimmelen-Krabbe over seksueel misbruik.

Ook met de terugkerende rubrieken schriftwerk en Jezus en de rabbijnen hoopt de redactie u een boeiende leeservaring aan te bieden.

Namens de redactie,
Edwin DELEN.

Detentie

“Schaam u dus niet voor het getuigenis van de Here of voor mij, zijn gevangene, maar wees mede bereid voor het evangelie te lijden in de kracht van God...” (Paulus in zijn 2^e brief aan Timoteüs 1: 8, vert. NBG ‘51)

In de tijd van Jezus heeft gevangenschap niet zo veel met een straf na een zorgvuldige rechtspraak te maken. Gevangenschap kan je zomaar overkomen, en dat besef hoort bij de ervaringswereld van de mensen die we tegenkomen in het Nieuwe Testament. Jezus waarschuwt bijvoorbeeld dat je beter maar een conflict met je buurman kun bijleggen, want als je - terecht of onterecht - ‘met justitie in aanraking komt’ ben je kennelijk overgeleverd aan willekeur (Mt 5: 25). Bekende Bijbelfiguren hebben om politieke of maatschappelijke redenen in een gevangenis gezeten. Denk maar aan Johannes de Doper. Ook Paulus kan erover meepraten. In zijn brief aan de Hebreeënen voert hij een pleidooi voor oprechte aandacht voor gevangenen: “Bekommer u om de gevangenen alsof u samen met hen gevangen zat, en om de mishandelden als om mensen die net zo’n lichaam hebben als u.” (Hebr. 13:3) Dat is een basis voor een humanitair gevangeniswezen waar de wereld van vandaag nog wat van kan leren! Die basis ligt in een identificatie met het lijden van mensen die gevangen zitten of gemarteld worden. Over identificatie gesproken: Paulus gebruikt een aantal keren de uitdrukking *‘desmios tou Christou’*: ‘gevangene van Christus’. Paulus noemt zichzelf een aantal keren zo. Bijvoorbeeld in Efeziërs 3: 1, 2 Timoteüs 1: 8 en Filemon 1 en 9. De Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) maakt daar helaas van: ‘gevangene omwille van Christus’. Het lijkt alsof deze vertaling ingegeven is door het motief om Christus tegen een negatief imago te beschermen. Maar als het Grieks *omwille* bedoeld had, zou er *‘huper Christou’* moeten staan. Zie bijvoorbeeld Efeziërs 6: 20 waar Paulus zegt als gezand van Christus in de gevangenis te zitten. Het gevoel ‘gevangene van Christus’ te zijn, is iets dat bij Paulus’ manier van geloven hoort. Hij noemt zich in Galaten 1:10 ook slaaf van Christus. Paulus ziet zichzelf misschien als een visser van mensen die zelf eerst gevangen is

(Johannes 21: 6). Hij kan en wil niet aan Christus ontkomen. Want alleen in Christus is echte vrijheid.

Ds. Anne KOOI,
predikant te Tervuren-Overijse
voorheen gevangenispastoraat
Nederland

Samen bouwen

Het team van de synodale raad herinnerde bij de opening van de synodevergadering in mei aan de zin van het woord Kerk. In het Grieks betekent dit woord: diegenen die groepen, verenigd zijn. Het slaat op groepen van gelovigen, die zich inzetten om het Evangelie in de hele wereld te verkondigen. De Kerk is geroepen om één lichaam te vormen, waarvan Christus het hoofd is.

Om het mooie beeld van apostel Paulus te gebruiken, is de Kerk samengesteld uit leden die zeer van elkaar verschillen. Zoals het menselijk lichaam niet één lid is, maar een systeem van leden en organen, is ook de Kerk een levend organisme, samengesteld uit een rijke diversiteit aan leden, elk met zijn eigen talenten, die hij van God ontvangen heeft.

Deze visie van het lichaam van Christus is beemoedigend aangezien zij ons eraan herinnert, dat wij allen belangrijk zijn in de ogen van God, zelfs al verschillen we zo van elkaar. Niemand is onbeduidend in het lichaam van Christus. Elk lid is uniek, rijk aan ontvangen gaven en belangrijk voor het verwezenlijken van het plan van God. Elke gelovige is van onschatbare waarde voor het lichaam van Christus. De persoonlijkheden zijn echter verschillend en de gevoeligheden liggen anders. De nadruk op dit of dat aspect van het geloof ligt anders van persoon tot persoon. Nochtans heeft het lichaam alle leden nodig. Onze Verenigde Protestantse Kerk in België heeft ons allen nodig.

Moge de Eeuwige geven, dat wij in een broederlijke geest samen bouwen aan het Koninkrijk van God en daarbij trachten te gehoorzamen aan één Meester van de Kerk, onze Heer en Heiland Jezus Christus.

Ds. B-Z SCHUMMER,
voorzitter ad interim in collegialiteit met het
team van de synodale raad.

Naar aanleiding van de besprekingen in de synodevergadering, vroeg de redactie aan arts-psychiater Jenny van Drimmelen-Krabbe om een artikel te schrijven over de gedragscode in pastorale relaties.

“Bezint eer gij bemint”

Seksueel misbruik in pastorale relaties
Reflecties vanuit de praktijk

bevinden of als we op enigerlei wijze in het leven beschadigd zijn?

Een goede pastorale relatie kenmerkt zich door trouw en vertrouwen, op grond waarvan een gevoel van veiligheid kan ontstaan en steun kan worden geboden. Deze relatie is asymmetrisch, omdat de partners verschillen qua macht, afhankelijkheid, overwicht, positie.

Voor de ambtsdrager geldt dat hij een speciale plaats inneemt in de gemeenschap. Hij wordt als deskundige beschouwd en is afgevaardigd door de gemeente. Door het verschil in positie ligt de verantwoordelijkheid voor het bewaken en bewaren van grenzen in het contact allereerst bij de ambtsdrager.

Grensoverschrijding is daarmee niet zomaar iets tussen twee mensen, maar misbruik van een beroepssituatie, van het ambt in dit geval. Seksuele handelingen in pastorale relaties, inclu-

sief toespelingen op of uitnodigingen tot seksueel contact, vallen daardoor onder ambtsmisbruik, wettelijk vallend onder het strafrecht. Slachtoffers zijn kinderen en volwassenen, mannen en vrouwen. Voor de leesbaarheid wordt in dit artikel over *zij* gesproken, maar men kan ook *hij* lezen.

Inleiding

Bijna elke dag worden we opgeschrikt door meldingen van seksueel misbruik, veelal plaatsgevonden hebbend in het verleden, onveranderlijk met grote gevolgen voor het slachtoffer, in alle lagen van de samenleving en in allerlei soorten werkkaders. Ook de Kerk ontkomt daar niet aan. Horen van (mogelijk) misbruik door een predikant of een andere ambtsdrager in de gemeente, zoals een jeugdwerker, een ouderling of een supervisor, is een schok die hard aankomt. Is het niet juist in de gemeente van Christus dat wij ons veilig moeten kunnen weten, vooral als we ons in een kwetsbare positie

Wie overkomt zoiets

Het overkomt mij niet, en Daar ben je toch zelf bij, zeggen mensen vaak. Maar uit ervaring is gebleken dat misbruik zo geleidelijk en ongemerkt begint dat het vaak pas achteraf als zoda-

nig herkend en erkend wordt door het slachtoffer. Ze bevindt zich in een kwetsbare situatie als ze hulp vraagt. Ze maakt zich afhankelijk van de aandacht en toewijding van de pastor en heeft behoefte aan warmte en geborgenheid. Deze behoeften worden bij seksueel misbruik niet herkend door de ambtsdrager als normale behoeften of ze worden geduid als een uitnodiging tot seksualiseren van de relatie. In een aantal gevallen blijkt bovendien dat het slachtoffer al vaker misbruikt is geweest in afhankelijkheidssituaties, bijvoorbeeld thuis, op school of in het clubhuis. De kans op herhaling is dan groter. Ze heeft immers niet van vroeger uit kunnen leren om grenzen te stellen. Bovendien zoekt ze, als ze hiervoor hulp vraagt, ook een soort reparatie voor wat haar vroeger is aangedaan.

Zelfs als het initiatief van het slachtoffer lijkt te komen, is er sprake van seksueel misbruik.

In een hulpverleningsrelatie is het namelijk heel begrijpelijk dat een hulpvraagster of -vrager verliefd wordt op de hulpverlener. Daarbij spelen allerlei mechanismen een rol, die ze zelf niet doorziet. Van de pastor kan echter wel worden verwacht dat hij deze mechanismen kent en doorziet. Het is aan hem om ervoor te waken dat er geen grensoverschrijdingen plaatsvinden. Wordt een pastoraal contact geseksualiseerd en de relatie gebruikt voor de eigen behoefte of het tekort van de pastor, dan verliest de pastor zijn professionele objectiviteit en dus het vermogen een goede pastor voor de ander te zijn. Dat betekent per definitie het einde van de vertrouwensrelatie tussen beiden. De hulpvraagster is door de seksualisering van het contact niet geholpen, maar krijgt er daarentegen een probleem bij.

Wie doet zo iets

Er worden soms hoge eisen gesteld aan de professionaliteit van de ambtsdrager en het omgaan met risico's van het vak: huisbezoek thuis, omgaan met nabijheid, onderscheid privé en werk, afgrenzing van het pastorale contact, eigen onvervulde behoeften, eigen seksualiteit, spirituele voeding... Dit brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee voor de ambtsdrager, die die macht en het vertrouwen dat hem wordt gegeven niet mag misbruiken. Daders blijken vaak begenadigde en bevlogen pastores te zijn, *workaholics*, gezegend met charismatische gaven. Vaak zijn ze zeer geliefd

en wordt er met hen gedweept. Ze worden beschouwd als voortreffelijke beoefenaren van hun beroep. Maar het zijn ook mensen die zich afhankelijk maken van het helpen van anderen. Ze zijn zich onvoldoende bewust van hun eigen zwakke kanten of onvervulde behoeften, van het overwicht dat ze hebben op anderen en van hun vermogen om anderen aan zich te binden. Ze verkeren in een conflict binnen hun eigen persoonlijkheid, tussen hun leven-gevende en hun destructieve kanten. In de praktijk houden ze er een soort dubbelleven op na om het misbruik geheim en onder controle te houden. Aan de risico's wordt niet zwaar getild omdat ze weten dat een vrouw bijna nooit over seksueel misbruik durft te praten. Zij staat immers voor een bijna onmogelijke, ongelijke strijd: tegen schaamte, tegen procedurele en administratieve nachtmerries, tegen de mannelijke tendens tot wederzijdse bescherming, die vrouwen die zulke aanklachten indienen, wantrouwt en de schuld geeft. Op een praktisch niveau is seksuele uitbuiting in feite een vorm van gedrag met weinig risico.

Glijdende schaal

Seksueel misbruik *overkomt* de dader niet zomaar. Er is bijna altijd een glijdende schaal, van fantaseren naar plannen maken naar handelen. Het begint meestal non-verbaal met blikken en gebaren, vervolgens met kleine overschrijdingen zoals het vertellen van persoonlijke dingen, het laten uitlopen van gesprekken en het uitwisselen van geschenken, tot het verkleinen van de fysieke ruimte, aanrakingen, vragen naar het seksuele leven en het fantaseren over seksuele gemeenschap. Tenslotte zal hij proberen een ontmoeting te organiseren op een andere dan de gewone beroepsmatige ontmoetingsplaats, waarmee hij een parallelwereld probeert te scheppen, waarin ze tegelijkertijd een persoonlijke relatie kunnen hebben. Deze tactische zet berust volkomen op zelfbedrog: als er een professionele relatie bestaat, is het psychologisch onmogelijk een waarlijk aparte *echte* relatie te hebben. Vaak worden bijbelteksten en een eigen interpretatie hiervan gebruikt om de relatie te rechtvaardigen, waardoor het slachtoffer nog meer in verwarring raakt.

Als zijn betrokkenheid in de fantasiewereld een zeker stadium heeft bereikt, kan een man niet meer terug. Wat hij zoekt, is zo belangrijk geworden dat het alle mogelijke risico's waard is. Toch bewaren zelfs in dit stadium de meeste mannen, in de een of andere uithoek van hun geest, elementen van hun persoonlijke integriteit, moraal en beroepseer. Bovendien heeft hij

nog steeds de keuze, op elk moment, zich met de steun van zijn diepere zelf van zo'n daad af te keren. Hij heeft de keus om zijn dilemma te bespreken met iemand die hij vertrouwt en die hem kan helpen om zijn ware motieven beter te onderkennen.

De gevolgen

Uit bijna alle verhalen van vrouwen en mannen

die een seksuele relatie met hun pastor hebben gehad, blijkt dat dit beschadigend - vaak traumatisch - was. Het slachtoffer is verwond en verward door het verraad van hun vertrouwen, en te zeer verlamd door angst en twijfel aan zichzelf om zich los te maken. Schaamte, loyaliteitsgevoelens staan in de weg. Inzicht komt vaak pas na geruime tijd als het slachtoffer met enige afstand naar het gebeurde kan kijken. Voordat de vrouw het hele misbruikproces heeft kunnen verwerken, wordt vaak al aangedrongen op *vergeving*, los van erkenning van schuld of berouw van de dader. Daardoor zal ze zich volledig onbegrepen voelen. Bij dit alles zal bovendien haar relatie met kerk en geloof ernstig lijden onder het gebeurde. Indien het slachtoffer een gezin heeft, zullen ook de partner en de kinderen er ingrijpend door getroffen worden.

Voor de dader is de seks in het begin vaak opwindend, maar de magie slijt snel als hij beseft dat de vrouw er niet werkelijk is om zijn seksuele fantasieën te verwezenlijken en zijn innerlijke wonden te helen. Als hij ontdekt dat ze zich meegaand opstelt om andere redenen dan seksueel verlangen, zal hij zich bedrogen voelen en woedend op de vrouw zijn vanwege zijn te-

leurstelling. Hij zal grote moeite hebben om de verwonde vrouw achter de mythe onder ogen te zien. Als het misbruik uiteindelijk voor het voetlicht komt, zal hij veelal voortgaan met mechanismen van bagatelliseren en rationaliseren om de ernst van het gebeurde te verminderen in de eigen ogen en in de ogen van anderen. De dader wordt gevraagd om *inkeer* en *berouw* te tonen, maar zal hier veelal niet toe in staat zijn. In eventuele volgende ambten zal hij opnieuw het risico lopen grenzen te overschrijden.

De gemeente

Een gemeente die geconfronteerd wordt met seksueel misbruik van een ambtsdrager, aangedaan aan één van haar leden, raakt doorgaans in hevige verwarring en verdeeldheid, omdat het slachtoffer binnen (een deel van) de gemeente niet zelden ook als schuldige zal worden gezien. Ze heeft daardoor een uiterst kwetsbare positie. Sleutelfiguren binnen de gemeente raken verstrikt in belangen- en rolconflicten. De gemeente heeft alle energie nodig voor de interne spanningen en is daarom niet in

staat het slachtoffer (en haar gezin) pastorale hulp te verlenen.

Hoe kunnen we ons ertegen beschermen

Er zijn goede gronden om voor seksueel misbruik in pastorale relaties een aparte rechtsgang in te richten, omdat het horen van slachtoffers en daders een speciale deskundigheid vereist. Bovendien is de schade die berokkend wordt aan slachtoffers, maar ook aan gemeente en kerk, buitengewoon ingrijpend. Tenslotte blijkt bovendien de kans op recidive bij daders van seksueel misbruik groot.

Een goed beleid zal zich derhalve moeten richten op al deze factoren, en zal aandacht moeten geven aan alle relaties die bij deze vorm van ambtsmisbruik in het geding zijn:

1. Tussen dader en slachtoffer
2. Tussen dader en kerk
3. Tussen dader en gemeente
4. Tussen kerk en slachtoffer
5. Tussen gemeente en slachtoffer en haar naasten

Met de *Deontologische code voor personen die een functie uitoefenen binnen de Kerk*, de *Procedure klachtenbehandeling voor seksueel misbruik* en de *Geschillenregeling in de VPKB*, die in november 2012 ter stemming worden gebracht op de synodevergadering, mogen we hopen het beleid ten aanzien van misbruik van het ambt duidelijk te verbeteren.

Conclusie

Het moet voor ons als Kerk een ereplicht zijn om veiligheid binnen de kerk te waarborgen en te beschermen. Daarom moet iedere vorm van machtsmisbruik in de gemeente worden veroordeeld en in het bijzonder iedere vorm van seksueel misbruik. Gezien het diep ingrijpende effect, dat misbruik in het algemeen heeft op slachtoffers, verdienen zij dat mensen in de kring van de gemeente het royaal voor hen opnemen, zonder overigens de daders en de gezinsleden te laten vallen. Behalve gemeenteleden moeten ook ambtsdragers en andere kerkelijke werkers beschermd worden. Ze moeten immers in het pastorale en diaconale werk zowel distantie als nabijheid kunnen betonen. Veiligheid houdt ook in dat deze werkers hun taak met vrijmoedigheid moeten kunnen uitoefenen. Om die vrijmoedigheid en veiligheid te beschermen, mag van hen worden verwacht dat ze uitgaan van morele richtlijnen vervat in een gedragscode die openbaar gemaakt is. Niet dat een gedragscode misbruik di-

rect kan voorkomen; wel dat het bijdraagt aan openheid en het bespreekbaar maken van dit onderwerp, dat nog al te vaak (helaas!) taboe is.

Jenny VAN DRIMMELEN-KRABBE, psychiater
Lid van het Meldpunt Seksueel misbruik en Klachten over huiselijk geweld

Verder lezen: www.smpr.nl

Meldpunt Seksueel Misbruik en Huiselijk Geweld

Mevrouw J. Krabbe
Emile van Becelaerelaan 96
1170 Brussel
Tel. 02/660.98.34
GSM 0485/60.99.27

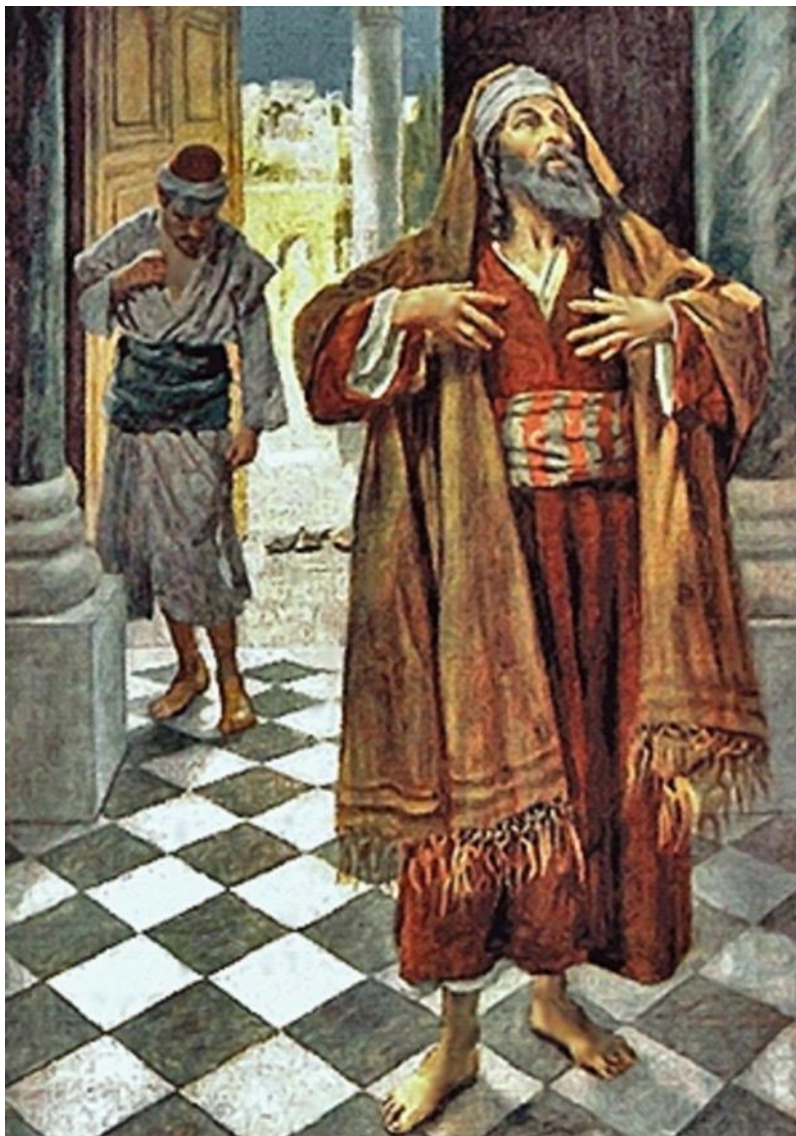

Jezus en de rabbijnen (26)

De Farizeeër en de tollenaar

door Peter Tomson

In de vorige aflevering van 'Jezus en de rabbijnen' kwam de gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar terloops aan de orde. Het verhaal is bekend, maar de betekenis is niet evident. Alles hangt af van het kader waarin we de verteller horen. Was Jezus in open gesprek met de Farizeeën, of stond de negatieve uitkomst al op voorhand vast?

hij zich aan alle geboden hield. De tollenaar durfde niet nabij te komen en zijn ogen ten hemel te heffen. Hij sloeg zich op de borst (van berouw) en zei: O God, wees mij zondaar genadig! Jezus zei: die mens ging gerechtvaardigd naar huis!

Als je dit zou horen in het kader van Matteüs, zou het gedrag van de Farizeeër niet verbazen. In Matteüs heeft Jezus enkel confrontaties met de Farizeeën. Hij noemt ze *huichelaars* omdat ze voortdurend aan het controleren zijn of anderen zich wel aan de geboden houden. Bij de beslissende discussies op het tempelplein die leiden tot Jezus' arrestatie en executie spelen ze ook een prominente rol (zie vooral Matt. 23).

In Lucas is dat anders. Jezus heeft wel stevige discussies met de Farizeeën, maar desondanks gaat hij driemaal bij ze te gast (Luc. 7:36; 11:37; 14:1) - iets waar we niets van horen in Matteüs. De Farizeeën kunnen heftig met Jezus van mening verschillen over geld en bezit (Luc. 16:1-15). Maar bij een andere gelegenheid komen ze hem waarschuwen dat hij in levensgevaar is omdat Herodes Antipas hem vervolgt (Luc.13:31).

Terwijl Matteüs de verhouding tussen Jezus en de Farizeeën dus enkel beschrijft als een conflict dat verkeerd afloopt, toont Lucas ook positieve aspecten van hun verhouding. Hij geeft een geschakeerd beeld van de Farizeeën. Dat lijkt niet alleen natuurlijker; het strookt ook met de beschrijving van de Farizeeën door de joodse geschiedschrijver Josephus Flavius.

Lucas en Matteüs

Voor die vraag is het van belang dat het verhaal in Lucas staat (18:10-14). Een Farizeeër en een tollenaar gingen naar de tempel om te bidden. De Farizeeër stond recht, God dankend dat hij niet was zoals die slechte tollenaar daar en dat

Een open gesprek

In dat kader zouden we Jezus' gelijkenis moeten horen. Toch spreekt dat niet vanzelf. In de theologie en de exegese is het negatieve kader van Matteüs gaan overheersen en is de genuanceerde beschrijving van Lucas op de achtergrond geraakt. Hoe dat komt, moet een andere keer aan de orde komen. Nu is van belang dat Lucas ons de gelijkenis wil laten horen in een open gesprek tussen Jezus en de Farizeeën. De uitslag staat niet vast.

In dat licht bezien is de inleiding tot de gelijkenis belangwekkend: 'Met het oog op sommigen die zichzelf rechtvaardig vinden en anderen minachten, vertelde hij de volgende gelijkenis' (Luc. 18:9). De Farizeeën worden niet genoemd, zeker niet vanuit een vaststaand oordeel. *Sommigen* vinden zichzelf rechtvaardig en minachten anderen. Jezus houdt rekening met de mogelijkheid dat Farizeeën naar hem luisteren.

Hetzelfde gebeurt in de gelijkenis van de verloren zoon, die vooral over de oudste zoon gaat: hij moet leren, *die broer van hem* te zien als een evenzeer geliefde zoon van hun vader en zich daarom te verheugen over zijn terugkeer. In Lucas' enscènering behoren de Farizeeën hier tot Jezus' gehoor (Luc. 15:11-32). Zij worden op een positieve manier aangesproken.

Jezus, de Farizeeën en de rabbijnen

Deze informatie biedt ons verrassend inzicht in de historische verhouding tussen Jezus en de rabbijnen. Zij hebben elkaar bij leven nooit gekend. *Rabbijnen* bestaan pas sinds ongeveer 100 n. Chr., toen *rabbi* de titel van erkende wetleraren werd. Matteüs wist kennelijk van die verandering: in dit evangelie maakt Jezus er een zeer kritische opmerking over (Matt. 23:8). Dit staat in duidelijk verband met de conflictueuze beschrijving van de Farizeeën. De *rabbijnen* zijn immers de opvolgers van de Farizeeën en zetten hun traditie voort.

Gezien door de bril van Matteüs is de verhouding-op-afstand tussen Jezus en de rabbijnen eenduidig negatief. In Lucas' beschrijving niet. Wellicht schreef hij enige tijd eerder. In elk geval biedt hij ons zicht op een open verhouding. Daarin is plaats - naast punten van conflict en onenigheid - voor de gemeenschappelijke uitgangspunten en motieven van Jezus en de rabbijnen.

World Clean Up day

De Werkgroep Kerk in de Samenleving geeft onderstaand bericht van Ecokerk graag aan u door. Misschien is het een idee om dit initiatief ter plaatse op te pakken met uw gemeente en/of met buurtbewoners. Ecokerk wil zo veel mogelijk scholen, verenigingen, gemeenten en parochies stimuleren om aan deze actie mee te doen.

World Clean Up is een wereldwijde actie tegen zwerfvuil, waar miljoenen inwoners uit meer dan 80 landen aan deelnemen. Onder de naam *Let's Do It Belgium*, trekt ook België dit jaar op 22 september ten strijde tegen rondslingerend afval op de straat, in je buurt, op het strand of in het bos. In hetzelfde weekend ruimen ook de Fransen, Duitsers en Nederlanders hun zwerfvuil op. *Let's Do It* is geen opruimactie zoals er zoveel zijn, maar legt de klemtoon op het sociale aspect van samen opruimen en het voorkomen en recyclen van afval.

Let's Do It Belgium wordt volledig georganiseerd door vrijwilligers. Vlamingen, Walen én Duitstaligen slaan de handen in elkaar voor een zwerfvuilvrij België. Het doel van de actie is om in heel Vlaanderen, Brussel en Wallonië op 1 dag tijd alle zwerfvuil te verwijderen. Daarvoor hebben we vrijwilligers nodig, véél vrijwilligers. In andere landen mobiliseert deze actie 10 tot 15% van de bevolking. Dit moet ook in België kunnen. Ecokerk steunt deze opruimactie.

Voor opgave of informatie: Stuur een mailtje naar Ecokerk: sophie@netv.be

Ecokerk is een initiatief van *Netwerk Rechtvaardigheid en Vrede*. De VPKB ondersteunt Ecokerk via de Werkgroep Kerk in de Samenleving. Ecokerk geeft regelmatig interessante informatie door. Zet hun website bij uw favorieten: www.ecokerk.be

Meer informatie vind je op Facebook en op de internationale website www.letsdoitworld.org

Niet moorden

Mozes ontsnapt aan de regel. Farao gebod alle zonen van zijn Hebreeuwse slaven bij de geboorte in de rivier te werpen ¹. Alleen dochters mochten blijven leven. Die éne man die ontsnapte aan het moordend bevel, zal de uittocht uit de slavernij leiden. Het volk krijgt bij de Sinaï serieus onderricht ². Het mag niet hetzelfde doen als Farao. Heersen over leven en dood is de zaak van God, maar het is wel de mens, die Gods plan in het beloofde land maar ook over heel onze blauwe planeet moet uitvoeren. Gij, zoals de Statenvertaling telkens herhaalt, jij, zwakke mens, zult mijn wil realiseren. Gij, volk van God, en jij, man of vrouw van vandaag, jij, mens, groot of klein, geschapen naar Gods evenbeeld³, zult barmhartig zijn, uw naaste liefhebben, vrede en gerechtigheid zaaien...

Het gebroken geweer

Soldaten hebben ons bevrijd van de Nazi-dictatuur. Wapens waren nodig tijdens de *koude oorlog* om onze vrijheid te verdedigen. Toen kwam Martin Luther King. Hij preekte in zijn land de bevrijding voor de zonen van voormalige slaven, maar zonder geweld. In Europa dachten sommige jongeren al heel snel na de tweede wereldoorlog, dat de verdediging van onze vrijheid ook zonder wapens kon. Zij weigerden militaire dienst te doen onder het motto, *niet doodslaan*. In 1950 maakte Otto Pankok (1893-1966) ⁴ een houtsnede met de voorstelling van Jezus, die tegen zijn knie een geweer breekt alsof het een dun takje zou zijn. In de strijd over het wapengebruik, wens ik niet met de één of met de andere vlag te zwaaien. De algemeen menselijke waarden moeten verdedigd worden, maar hoe het moet gebeuren, hangt af van de omstandigheden. Van Johannes de Doper mochten soldaten in dienst blijven. Hij zei tegen hen: “Niemand afpersen!” ⁵

De berg van het onderricht

Het Matteüs-Evangelie groepeerd onderricht van Jezus in de bekende Bergrede. Daar lezen wij dat Jezus het gebod *Pleeg geen moord* ⁶ aan-

haalt met de uitbreiding ⁷ naar moordende attitudes in onze relatie met de naaste. Woede tegen een wapen mag, niet tegen een mens. Wanneer je broeder of zuster je iets verwijt, ga niet vroom je plichten doen in de tempel, maar loop bij hem of haar langs, bel of stuur een mailtje. Jezus spreekt over het negatieve gebod in positieve zin. Zorg voor een goede relatie met vriend en vijand en voor verzoening waar ruzie heerst.

God op de Sinaï en Jezus in de Bergrede vragen dat wij, mensen, onze verantwoordelijkheden zouden opnemen en in geweten zouden handelen. Doelstelling is: minder moordend gedrag ontwikkelen. *Niet moorden* moet ook positief uitgedrukt worden, namelijk: solidariteit en gerechtigheid uitstralen, niet alleen als individu, maar ook en vooral als kerk, als dorp- of wijk-gemeenschap of in ander, eventueel groter verband.

Ten slotte

Bij de voorbereiding van deze tekst leerde ik persoonlijk, dat ik niet in woede mag uitbarsten tegen mijn naaste, omdat hij of zij gewoon vervelend doet, dwaas is, en onhebbelijk. Een uitbreiding van het gebod om van te schrikken! *Ik heb die man of vrouw met wie ik niet meer spreek, toch niet neergeknald!* Spreken of zwijgen kan moordend zijn, maar gelukkig ook troostend, liefdevol...

Bij de derde ontmoeting *op de berg van het onderricht*, lezen wij dat de machteloze gekruisigde, de man wordt met “alle macht” en dat Hij bij ons blijft *alle dagen* ⁸. Zijn macht is geen moordende macht, maar een onzichtbare he-lende kracht.

ds. Hugo VAN DE WALLE,
Brugge-Assebroek, tweede Paasdag 2012

(Voor de voetnoten, zie blz. 11)

The Knotted Gun

beeldhouwwerk uit 1980 van de Zweedse kunstenaar Carl Fredrik Reuterwård (° 1934). De man ontwierp dit kunstwerk na de moord op zijn vriend, de zanger John Lennon. Replica's van dit kunstwerk staan opgesteld op bijzondere plaatsen zoals het gebouw van de Verenigde Naties in New York (hier op de foto) of ook in de Franse stad Caen, die zwaar geteisterd werd op het einde van Wereldoorlog II.

Zie: Jérôme Cottin, *La mystique de l'art. Art et Christianisme de 1900 à nos jours*, Cerf 2007 foto p. 157, fig. 55 en commentaar p. 158

Voetnoten:

- ¹ Ex.1:1-22
- ² O.a. de Tien geboden: Ex.20:1-17 en Dt.5:1-21 “Pleeg geen moord” (Ex.20:13 & Dt.5:17)
- ³ Gen.1:27
- ⁴ Deze schilder (expressionisme) uit het Rijnland kon aan de vervolgingen door de Nationaal Socialisten ontsnappen en in de Eifel overleven, zie: Hans-Dieter Arntz, Ein Beitrag zur Judenverfolgung im Rheinland und der Eifel, in: www.hans-dieter-arntz.de/pankok.html
- ⁵ Lk.3:3:10-14
- ⁶ Mt.5:21-26
- ⁷ “Geen tegenstelling (...) maar een manier om iets intensiever te zeggen” (Danny Rouges in Kerkmozaïek van april 2012 p.11)
- ⁸ Mt.28:16-20

Internationale week voor vrede Palestina-Israël (28 mei - 3 juni 2012)

Op 11 december 2009 stuurden Palestijnse christenen in Betlehem een noodkreet naar hun zusterkerken in de wereld in een document getiteld: Uur van de Waarheid, een woord van geloof, hoop en liefde uit het hart van het Palestijnse lijden: het zgn. Kairos Document. Naar aanleiding hiervan vindt er in de "Coördinatie Dialoog en Bezinning" een bezinning plaats om te bezien hoe wij als kerk kunnen reageren op de noodkreet van onze Palestijnse broeders en zusters. Hierbij willen we aandacht vragen voor de Internationale Week voor vrede in Palestina-Israël .

Op initiatief van de Wereldraad van Kerken wordt van 28 mei tot 3 juni 2012 de jaarlijkse Wereldwijde Week voor Vrede in Palestina / Israël georganiseerd. Kerken wereldwijd zullen de aandacht vestigen op de dringende noodzaak om een einde te maken aan de bezetting van de Palestijnse Gebieden door Israël en om te komen tot een rechtvaardig vredesakkoord voor Palestijnen en Israëli's . Dit kan door te *bidden, elkaar te informeren en te pleiten voor gerechtigheid in Palestina*. We nodigen gemeenten uit om er aandacht aan te besteden in de kerkdienst op zondag 3 juni - of op een andere zondag - in de voorbeden of op een andere manier. U kunt gebruik maken van het gebed dat gemaakt is door de kerkleiders in Jeruzalem.

De christelijke gemeenschappen en organisaties op de Westelijke Jordaanoever laten weten, dat ze graag iets van ons horen om te weten dat we hen in al hun moeilijkheden niet vergeten zijn. Zij vragen: stuur ons een woord van hoop , bemoediging of een gebed. De werkgroep *Kerk in de Samenleving* ondersteunt deze oproep. Laat (één van) onderstaande organisaties iets van u horen (in het Engels). Alvast bedankt voor uw ondersteuning en bemoediging.

Hierbij geven we enkele email adressen door:

- Betlehem: Arab Educational Institute
info@aeicenter.org
- Kairos Palestine ykhoury@ kairospalestine.ps
- Wi'am Palestinian Conflict Resolution Center:
hope@alasliah.org
- Jeruzalem: Sabeel Ecumenical Liberation
Theology Center prayer@sabeel.org
- Jerusalem InterChurch Centre:
yusefdahe@yahoo.com

Voor meer info verwijzen we u naar volgende websites: www.paxchristi.be en www.kerkinactie.nl en www.worldweekforpeace.org en facebook: [www.facebook.com/groups/ 335983429786866](https://www.facebook.com/groups/335983429786866)

Gebed van kerkleiders in Jeruzalem

Gebaseerd op de psalmen: 10,19,37, 43, 46.

God van geloof, hoop en liefde: "U bent een schuilplaats voor ons, een kracht en helper in nood". Daarom komen we tot u midden in onze problemen van vernederingen, gedwongen verhuizingen, vernietiging van onze huizen, beperking van onze bewegingsvrijheid, de scheidingsmuur, de Israëlische nederzettingen. "Omdat u dichtbij ons bent zijn we niet bang".

God van geloof, hoop en liefde: Schepper van het heelal, "de hemel verhaalt van uw majesteit, het uitspansel roemt het werk van uw handen." Wij geloven dat U een goede en rechtvaardige God bent voor alle mensen. Maak ons standvastig en geduldig met onze Moslim en Joodse broeders en zusters. Wij danken U voor uw heilig Woord, de bron van leven voor alle mensen en we bidden, dat dit niet misbruikt wordt voor ongerechtigheid en onderdrukking.

God van geloof, hoop en liefde: Hef uw hand op, o God, U hoort de verlangens van hen die lijden en luistert naar hun geroep. "Zend uw licht en uw waarheid om ons te leiden naar uw heilige berg, naar de plaats waar u woont." Stel Jeruzalem - het spirituele centrum van ons leven - open voor iedereen: voor Israëli's en Palestijnen; voor joden, christenen en moslims. Dan zullen we in Jeruzalem "een nieuwe aarde" zien en "een nieuwe mensheid".

...

(De volledige tekst kunt u bij de redactie bekomen).

De werkgroep christendom - islam ontving de vraag om onderstaande boekbespreking te publiceren in Kerkmozaïek. De werkgroep christendom - islam is er onder andere op gericht om de dialoog tussen de verschillende godsdiensten aan te moedigen en het inzicht in de islam te verdiepen. Wij denken en hopen dat het boek 'Land van mensen' meewerkt aan een beter begrip van de verschillende posities betreffende een bijzonder ingewikkelde zaak, Het Land, en daarmee de dialoog tussen mensen van en rond dit bijzondere land zal ondersteunen.

Israël door de bril van geloof

In de protestantse kerken is een nieuwe bezinning aan het opkomen over de kwestie Israël / Palestina. Meer dan vroeger is men geneigd om ook de Palestijnse versie van de gebeurtenissen aan te horen. In zijn boek *Land van mensen* geeft Gied ten Berge een overzicht van de belangrijkste denkers in de christelijke, joodse en islamitische wereld over de verbintenis van het joodse volk met het land.

In de katholieke wereld is er de officiële diplomatieke lijn, die leidde tot de erkenning door het Vaticaan van de staat Israël in 1993. Daarnaast zijn er kritische geluiden. De Bijbelgeleerde Lucas Grollenberg was getuige van de gebeurtenissen in 1947-1949. Omdat hij zeer kritisch was over wat de Palestijnen door de nieuwe Joodse staat werd aangedaan, werd hij door andere katholieken beschuldigd van antisemitisme. Na een overzicht van de verschillende invloeden concludeert Ten Berge dat men tegenwoordig in de RKkerk minder geneigd is tot een theologische benadering van de staat Israël. Wat betreft de protestantse wereld schrijft GtB over Miskotte die kort na de oprichting van de staat Israël al waarschuwde voor een *Israëlhobby* onder protestanten. De Duitser Marquardt veranderde door een reis naar Israël en zag daarna een fundamenteel onderscheid tussen het joodse volk en de andere volken. De vrijzinnige theoloog Paul van Buren stelde dat na Auschwitz een fundamentele verandering van het geloof zelf nodig is. Er kan niet over Golgotha gesproken worden zonder de Shoah. Er zitten wel enige lacunes in de bespreking van de protestantse wereld. Ik mis de namen van Simon Schoon en Henk Vreekamp die uitgebreid bezig zijn geweest met Kerk en Israël. Een meer uitvoerige behandeling van het christenzionisme was ook niet misplaatst geweest.

In het boek wordt ook de bijdrage behandeld van Palestijnse christelijke theologen Naim Ateek, Mitri Raheb, Katanacho en anderen. We vinden bij hen een afwijzing van een particuliere landbelofte voor Joden. Men zoekt aansluiting bij universalistische teksten in de Bijbel. Naim Ateek ziet aanknopingspunten bij het boek Jona en Psalm 87. Katanacho stelt dat de verlossing in Christus universeel is. Dat het land alleen voor de Joden bestemd zou zijn, past hier niet in. GtB vindt bij de Palestijnse theo-

logen geen sporen van antisemitisme, noch van een vervangingstheologie, die stelt dat de kerk in de plaats van Israël is gekomen.

Interessant is ook de bespreking van de verschillende benaderingen in het Jodendom. In de 19^e eeuw waren er velen, orthodox en liberaal, die zich niet aangetrokken voelden tot het zionisme. De zogenaamde Homelandzionisten voelden wel een verbondenheid met het land, maar wilden geen aparte staat, die het land zou opeisen als Joods bezit (Martin Buber en Hanna Arendt). In orthodoxe kring bestond er ook een weerzin tegen een Joodse staat. Religieus gemotiveerde tegenstand werd er geboden door Yeshayahu Leibowitz, Chaim Shapira en Moshe Teitelboom. De laatste jaren zien we echter dat vele orthodoxen wel kiezen voor een exclusief zionisme. Extreme uitingen hiervan zijn de Gush Emunim die in 1974 opgericht werd door Tsvi Kook. Als reactie hierop zijn er echter ook joodse bevrijdingstheologen die zich juist verzetten tegen exclusivisme (Mark Ellis en Mark Braverman). *Land van mensen* is een lezenswaardig boek geworden dat een interessante samenvatting geeft hoe er in de verschillende levensbeschouwingen over het zionisme wordt gedacht. Wat betreft de Protestantse kerken concludeert GtB dat onze zusterkerk in Nederland in een onmogelijke spagaat is terecht gekomen: enerzijds aanhangers van Christenen voor Israël en anderzijds de Vrienden van Sabeel, die kiezen voor de Palestijnse theologen. Christenzionisten ziet men in onze kring mogelijk minder.

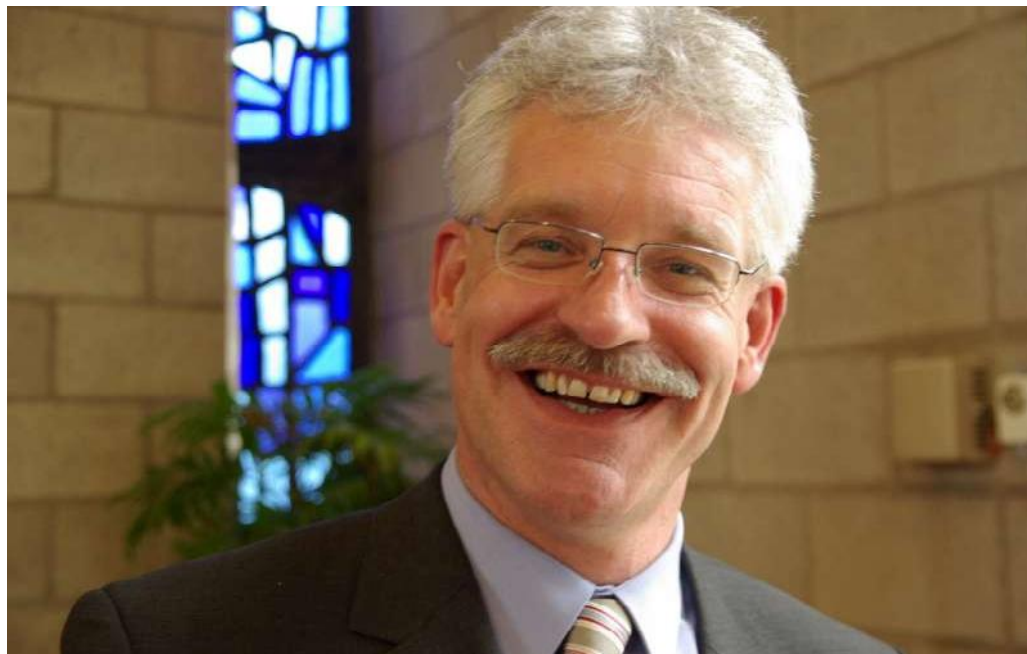
Jart VOORTMAN

Gied ten Berge - Land van mensen, Christenen, joden en moslims tussen confrontaties en dialoog
Valkhof pers 2011, ISBN 9778 90 5625 358 5

Steven Fuite zopas verkozen tot synodevoorzitter:

“Dossiers moet je éten maar mensen verzorg je en houd je bij elkaar”

In de kerkzaal van de Graanmarktkerk weerklinkt nog het applaus na de verkiezing van Ds. Steven Helmich Fuite (50) tot synodevoorzitter met ingang van 1 januari 2013. Een man die niet wegsteekt dat hij in het Nederlandse Zwolle geboren is maar er prat op gaat vanaf zijn twintigste in Vlaanderen te wonen. ‘Die nationaliteitsverschillen zouden in ons Europa van vandaag niet zo belangrijk meer mogen zijn. Wie je bent en waar je voor staat daar gaat het om. Verlies dus nooit de mensen uit het oog.’

VPKB en dat motiveerde mijn beslissing om mijn kandidatuur in te dienen.’ Al het voorgaande zou ook met carrièreplanning kunnen te maken hebben, maar dat is Fuite compleet vreemd. ‘Mijn eerste gemeente was Mechelen-Noord. Toen ik er in de lente van ’89 arriveerde was het een kleine gemeenschap met heel wat kwaliteiten maar tegelijk wel een beetje gesloten. Bijna 15 jaar later, toen ik overstapte naar Brussel, was het een

Met 38 stemmen voor Fuite, 28 voor de Luikse collega-kandidaat Vincent Tonnon en 1 onthouding verkoos de synodevergadering op 12 mei met een meerderheid van zo’n 57% een nieuwe voorzitter van haar Synodale Raad.

Beide kandidaten presenteerden zich de voorbije maanden tijdens een rondgang langs de 2 Nederlandstalige en 4 Franstalige districten in het land. Tonnon is misschien meer de dossierman met ervaring op synodaal niveau, maar wellicht dat Fuite tenslotte overtuigde met zijn pastorale gewicht. ‘Nogal wat mensen hadden mij verteld vertrouwen te hebben in mijn persoonlijkheid en ervaring om van betekenis te kunnen zijn op dit niveau van de

warmer en open kerk die met vertrouwen in de samenleving stond en met grote uitstraling nieuwe leden had weten aan te trekken. Brussel was een totaal ander verhaal. Hier vond ik de grootstad met haar diverse culturen en haar parallelle werelden, gaande van vrijwilligersorganisaties die zich bekommeren om de daklozen tot aan de Europese Commissie. Daar leerde ik de kerk te vertegenwoordigen op al die uiteenlopende niveau’s. Daar vond ik een kerkgemeenschap met een meer dan gemiddeld percentage hoog opgeleide mensen die verbaal sterk stonden en een grote inbreng hadden in het beleid van de kerk. In Brussel legde ik een groot accent op wat je de ‘buitenkant van de kerk’ zou kunnen noemen, om haar in de hoofdstad voort-

durend op de kaart te blijven zetten, haar te vertegenwoordigen in en bij allerlei besturen en organisaties. Mijn toekomstige werk als synodevoorzitter sluit dus naadloos aan op mijn ervaring als gemeentepredikant. Ook dan immers zullen de twee polen van de binnen- en de buitenkant van de kerk aanwezig zijn, ook dan komen er breuklijnen aan het licht, ook dan blijven onderling vertrouwen, transparantie en openheid even belangrijk als representatie en dossierkennis. Kortom: volgend jaar leg ik Mechelen en Brussel op elkaar, en dan in het kwadraat. Ik vind dat een hele eer om te mogen doen.'

Ruim zeven jaar heeft Steven Fuite gewerkt als predikant van de Protestantse Kerk Brussel, gelegen aan de Nieuwe Graanmarkt, in het hart van de stad. Intussen kan hij zich gemakkelijk in het Frans uitdrukken en ook vlotjes vragen beantwoorden in de tweede landstaal. 'Maar de vraag ook *begrijpen*, in de betekenis van *de cultuur aanvoelen, de kleur van de vraag begrijpen*, dat is andere koek,' erkent de nieuwbakken voorzitter, 'dat wil ik nog graag zo snel mogelijk onder de knie krijgen. Want het wordt wel degelijk een andere job, een andere uitdaging na 23 jaar als gemeentepredikant. En er staat veel op het spel: de politieke contacten, de ARPEE-structuur, de financiering van de erediensten... dat zijn dossiers die je moet éten. Dat is de buitenkant, de façade, terwijl je de binnenkant niet uit het oog mag verliezen, dat is het warme huis met de mensen die je moet verzorgen en bij elkaar houden.'

Opnieuw een Nederlandstalige als synodevoorzitter kan wenkbrauwen doen fronsen aan deze of gene kant van de taalgrens. Maar dat is Steven Fuite zijn zorg niet alhoewel er 4 Frans-talige districten zijn tegenover slechts 2 Nederlandstalige. 'Dat een voorzitter afwisselend van de ene en van de andere taalrol zou moeten komen, is een verkeerde gedachtegang' bepleit hij, 'je moet eerst kijken naar de intrinsieke kwaliteiten van de persoon, net zoals dat vrijwel overal gaat bij kandidaten voor een vacature: wie is op dit moment in deze situatie de meest aangewezen kandidaat? Pas nadien, als een soort schiftingsvraag, kan eventueel bekeken worden of de voorkeur van de organisatie uitgaat naar een vrouw of een man, een Waal, Vlaming, enzovoorts.'

Afscheid nemend slaat hij met de hand op de rugleuning van het zeteltje in de predikantskamer: 'Tja, ik zal hier binnen een maandje of vier, vijf afscheid moeten nemen! Dat is altijd een beetje moeilijk voor mij, ook al ga ik met plezier en enthousiasme naar m'n nieuwe plek. Ik denk dat het komt omdat ik mijn ziel in mijn werk leg. Je gaat zo van die mensen houden. Het is maar goed dat dominees af en toe naar een andere plek toe moeten.'

De komende maanden blijft Steven H. Fuite als verkozen synodevoorzitter nog even op de achtergrond tot zijn aanstelling op 1 januari volgend jaar.

Intussen is Ds. Bernard-Zoltán SCHUMMER, lid van de Synodale Raad voor het district Oost Henegouwen-Namen-Luxemburg, waarnemend synodevoorzitter.

Mark GORIS

Overlijden

Op zondag 20 mei overleed Yvon Brohez. Hij heeft van 1 maart 1979 tot aan zijn pensionering op 1 maart 2011 als bureauchef voor de Verenigde Protestantse Kerk in België gewerkt. Sedert zijn pensionering ging zijn gezondheid zienderogen achteruit. Op zaterdag 19 mei heeft zijn gezin en ds. Marc Dandoy hem overgebracht naar de Dienst Palliatieve Zorgen van het plaatselijke ziekenhuis, zodat hij waardig kon heengaan. De begrafenisplechtigheid vond plaats op woensdag 23 mei 2012.

Onze innige deelneming gaat uit naar de gezinsleden en wij danken u bij voorbaat om hen te steunen door het gebed.

Namens de synodale raad,
ds. B.Z. Schümmer,
voorzitter ad interim

Rouwadres:
Chemin d'Impegnies 14
7811 Arbre

Ik help een kind

Studiefonds: Ik help een kind

Gráce AKIMANA (hiernaast) is één van de jongeren, die uit het studiefonds gesteund worden. Ze is *secondair* en zij woont 110 km van school en verblijft dus in het internaat van de school. Alleen in de drie vakanties gaat ze naar huis. Per jaar reist zij 660 km heen en terug naar school.

In 2011 ontvingen we een bedrag van 39.239,73 €! In het eerste kwartaal van 2012 mochten we van velen in Vlaanderen, Wallonië en Brussel weer een bijdrage ontvangen. Op 31 maart was er een bedrag van 12.479,80 € gestort. Hartelijk dank daarvoor!

We zijn dankbaar, te horen van onze contactpersoon in Rwanda mevr. Thérèse Gasenge, dat het studiefonds zo'n positief resultaat teweeg brengt. Het geeft hoop en toekomst aan de armsten van de jongeren. Voor hen maken we ons sterk!

Voor meer informatie:
Greet Heslinga: tel.02-767 70 88 of
greetheslinga@skynet.be

Het Studiefonds waaruit jongeren van onze partnerkerk in Rwanda gesteund worden, bestaat dit jaar 15 jaar. In mei is ook het 15e nummer van de Nieuwsbrief met recente informatie verschenen. Inmiddels hebben alle donateurs en gemeenten een exemplaar ontvangen. (De predikanten ontvingen een exemplaar via een mailing van Uniprobél). Uit Rwanda kregen we bericht, dat 55 jongeren voor hun eindexamen zijn geslaagd in 2011! In januari 2012 werden 44 jongeren uitgekozen, die dankzij het studiefonds aan hun middelbare studies konden beginnen. Dit jaar ontvangen in totaal 265 jongeren financiële steun!

Uw bijdrage kunt u storten op het rekeningnummer van

Protestantse Solidariteit,
Brogniezstraat 46,
B-1070 Brussel
o.v.v. *Ik help een kind*
(Fiscaal attest vanaf 40 Euro)

Nr. IBAN: BE 15 1259 3020 4530
BIC code: CPHBBE75

In gebeden opdragen

‘Mijn liefste Dietrich, elke morgen om zes uur, als we samen onze handen vouwen, weten we dat we een groot vertrouwen mogen hebben tot elkaar en nog ver daaroverheen, toch?’

Mei 1943. Bovenstaand fragment schreef Maria von Wedemeyer in een brief aan haar verloofde Dietrich Bonhoeffer. Vanwege betrokkenheid bij een geslaagde vluchtpoging van Duitse joden naar Zwitserland zat Bonhoeffer al weken in voorarrest. Het onderzoek tegen hem loopt; zijn bewegingsvrijheid is beperkt. Schrijven mag hij wel. Op kerstavond 1943 noteert Dietrich: ‘Maria, jullie zullen nu wel in de kerk zitten en jij zult aan mij denken en voor mij bidden tot God zoals je dat elke dag op vaste tijden doet.’

De afstand die beide geliefden scheidt, is groot. Bezoeken kan Maria Dietrich niet. Desalniettemin is er een innige band: ze nemen tijd voor elkaar in het gebed. Ook dragen zij familie, vrienden en de broeders van de *Bekennende Kirche* op in hun gebeden. Op vaste tijden buigen ze de knieën en vouwen de handen, God zoekend. Hem om bijstand vragend.

Eberhard Bethge, Dietrichs vriend en biograaf: ‘De gebeden kwamen voort uit zijn dagelijkse omgang met de Schrift en de Psalmen. Men zag zelfs kans de opgeschreven gebeden in de gevangenis uit te delen.’ De meeste bewakers waren fatsoenlijk. Dikwijls mocht Bonhoeffer zijn medegevangenen bezoeken als zij om geestelijke hulp vroegen. Zo deelde Dietrich in hun angsten, ontberingen en vreugden.

Voor Bonhoeffer was het gebed hét beslissende onderdeel, waarmee een gemeenschap van gelovigen valt of staat. Zelfs voor de vijand deed Dietrich voorbede. In zijn boek *Navolging* (1937) tekent hij op: ‘Liefde jegens de vijand is een onverdraaglijke ergernis voor de natuurlijke mens. Het druist in tegen zijn begrip van goed en kwaad. Maar werden wij toen wij nog vijanden van God waren al niet met Hem verzoend door de dood van zijn Zoon?’ Tegenstanders werden medestanders (Rom. 5: 8-11). Dat geldt ook de vijand; hij is een potentiële broeder, aldus Bonhoeffer.

April 1945. Hitler besluit de kopstukken van het verzet te executeren. Ook Dietrich. De terechtstelling vindt plaats in de ochtendschemering van 9 april. Bonhoeffer's leven eindigt aan de galg. ‘Dit is het einde - voor mij het begin van het leven’ waren zijn laatste woorden. Gesproken in vol vertrouwen op zijn God.

Dick LAMMERS,
tekstschrijver en aspirant theoloog,
studerend aan de Faculteit voor Protestantse Godgeleerdheid te Brussel.

Rondetafelgesprek te Ath...

naar aanleiding van de pensionering van ds. Marc DANDOY wisselen sprekers van diverse levensbeschouwingen, gevoeligheden en horizons van gedachten over het thema

« Penser l'Humain pour aujourd'hui et pour demain ».

Aan deze gedachtewisseling, onder leiding van inspecteur Protestants-Evangelisch Godsdienstonderwijs, nemen deel:

- theatergroep IZZO Alba du Théâtre du Copion
- directeur van het Cultureel Centrum te Ath PETRE Engelbert
- priester en schrijver, ere-vice-rector van de KUL RINGLET Gabriel
- en ds. Marc DANDOY.

Deze namiddag wordt opgeluisterd door het vrouwenkoor **Vocalis** uit Ath onder leiding van Sabine Godon.

Na dit rondetafelgesprek is er gelegenheid om bij te praten tijdens een drankje.

.....
Wanneer? Zondag 17 juni om 15.00u.
Waar ? Tour Burbant à Ath (aan het einde van de rue du Gouvernement, straat die vertrekt aan de Grand Place d'Ath).
Info ? ds. Jean-Joseph Hugé 069/22.43.93 en/of protestantse kerk te Ath 068/56.88.20
.....

AMOS

Oecumenisch netwerk christenen & migratie

Vrijwillige terugkeer?

Stuur migranten niet terug naar af!

Mensen worden met een aantal situaties geconfronteerd met moeilijke vragen aangaande terugkeer of remigratie. In contacten met mensen die uitgewezen worden of met hen die het verlangen uitdrukken om terug te keren naar het land van herkomst, is het niet eenvoudig om een goed gesprek te voeren of om juiste informatie te verzamelen. België staat nog in de kinderschoenen als het gaat om terugkeerbeleid. Er is veel goede wil, maar van een echte coördinatie en een duidelijke omkadering is nog geen sprake.

De KMS/AMOS campagne wil daarom de focus zetten op wat inzake terugkeerprojecten en dienstverlening bestaat, wat beter kan en welke alternatieven er bestaan.

We willen de campagne ontwikkelen met aandacht voor jullie vragen, bedenkingen en suggesties over dit thema. Wij rekenen op uw aanwezigheid. Ook ervaringsdeskundigen zijn welkom. Mensen die - vanuit eigen ervaring - het belang inzien om met het thema 'terugkeer' op een ethisch verantwoorde en realistische wijze om te gaan.

Laat ons weten als je komt en met wie je samen komt op amos@kms.be of telefoneer naar Ludwig De Vocht 02-5021128.

KMS/AMOS regio-avond Antwerpen

dinsdag 12 juni 2012 | vanaf 19.30u

plaats: Protestants Sociaal Centrum - Lange Stuivenbergstraat 54-56 - Antwerpen

Brogniezstraat 44
1070 Brussel

Woensdag 20 juni
Bijbel actueel (Marcus 4: 26-34)
Het mosterdzaadje: van klein naar groot.
Ds. Albert BEUKENHORST

**Sluitingsdatum volgende Kerkmozaïek :
10 juni 2012.**